

Hannibal a patre Hamilcare Barca iure iurandō adigitur

BELLVM PVNICVM SECVNDVM

[*Ex T. Livii 'Ab urbe conditā' libris XXI-XXX*]

Iūs iurandum Hannibalis

[*Ex libro XXI:*]

1 Bellum m̄ximē omnium memorābile quae umquam
gesta sunt scr̄ptūrus sum, quod Hannibale duce Car-
5 thāginiēnsēs cum populō Rōmānō gessēre. Nam neque
validiōrēs opibus ūllae inter sē civitatēs gentēsque con-
tulērunt arma, neque hīs ipsīs tantum umquam vīrium
aut rōboris fuit. Odiīs etiam prope māiōribus certāvē-
runt quam vīribus, Rōmānīs indignantibus quod victō-
10 ribus victī ultrō inferrent arma, Poenīs quod superbē
avārēque crēderent imperitātum victīs esse.

Fāma est etiam Hannibalem annōrum fermē novem,
pueriliter blandientem patrī Hamilcarī ut dūcerētur in
Hispāniam, cum — perfectō Āfricō bellō — exercitum
15 eō trāiectūrus sacrificāret, altāribus admōtum tāctīs

memorābilis -e = memo-
randus
Hannibal -alis *m*

arma cōnferre (inter se):
cōnfligere
rōbur -oris *n* = vīs
resistendī
: cum Rōmānī indigna-
rentur quod.... Poenī
quod...
ultrō = sine causā

fāma est = narrātur
fābula...
blandīrī (+ *dat*) = blandīs
verbīs suādēre
Hamilcarī *Barcae*
Āfricus -a -um
trā-icere -icēsisse -iectum
= tradūcere

ad agere-ēgisse actum =
cōgere; iūre iurandō a.
= ad iūs iurandum a.
dif-ferre dis-tulisse dif-
lātum: rem d. = moram
facere rei
Hasdrubal -alis *m*: Hamil-
caris Barcae gener
Barcīnus -a -um = qui
Barcae genitū fāvet
opes = potentia
nihilō tutior = nullō
modo tutior
Hibērus -i *m*
Saguntīni -ōrum *m* < Sa-
guntum -i *n*, civitās
Hispaniae
quī-nam = quis-nam
succēdere = in locum
alicuius seqū
praetōrium -i *n* = locus in
castris ubi dux habitat
assensus -ūs *m* < assentire
vix-dum = vix adhūc
ācta *erat*
niti = laborāre, studēre,
operam dare
ad-suēscere (+ *dat*) = ūsū
nōscere et mōrem sibi
facere
tenendum *esse*
magistrātus -ūs *m* = vir
quī magistratū fungitur
ex-suscitāre = excitāre
optimus quisque = boni
omnēs
assentiri = assentire

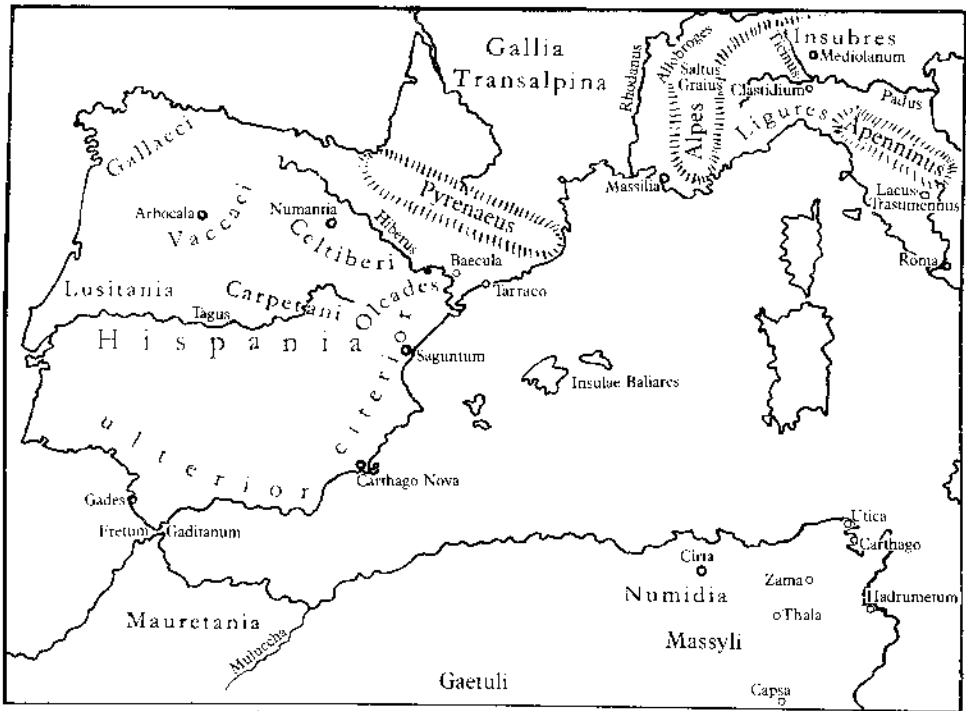
sacrīs iūre iurandō adāctum 'sē, cum primum posset,
hostem fore populō Rōmānō!'

Mors Hamilcaris et pueritia Hannibalis distulērunt 2
bellum. Medius Hasdrubal inter patrem ac filium octō
fermē annōs imperium obtinuit — quia gener erat, fac- 20
tiōnis Barcīnae opibus in imperiō positus. Is magis con-
ciliandīs novīs gentibus quam bellō aut armīs rem Car-
thāginiēsem auxit. Cēterum nihilō eī pāx tūtior fuit:
barbarus cum quīdam palam obtruncāvit. Cum hōc
Hasdrubale foedus renovāverat populus Rōmānus: 'ut 25
fīnis utrīusque imperiī esset amnis Hibērus Saguntīnīs-
que mediīs inter imperia duōrum populōrum libertās
servārētur.'

In Hasdrubalis locum haud dubia rēs fuit quīnam 3
successūrus esset, quia extemplō iuvenis Hannibal in 30
praetōrium delātus 'imperātor'que ingentī omnium clā-
mōre atque assēnsū appellātus erat.

— Hunc vixdum pūberem Hasdrubal litterīs ad sē
acressīverat, āctaque rēs etiam in senātū fuerat: Barcīnīs
nītentibus 'ut adsuēsceret militiae Hannibal atque in 35
paternās succēderet opēs', Hannō, alterius factiōnis
prīnceps, "Ego" inquit "istum iuvenem domī tenendum
sub lēgibus, sub magistrātibus, docendum vīvere aequō
iūre cum cēterīs cēnseō, nē quandō parvus hic ignis
incendium ingēns exsuscitet!" Paucī ac fermē optimus 4
quisque Hannōnī assentiēbantur; sed, ut plērumque fit,
māior pars meliōrem vicit. —

<p>Missus Hannibal in Hispāniam primō statim adventū omnem exercitum in sē convertit. Hamilcarem iuvenem</p> <p>45 redditum sibi veterēs milītēs crēdere: eundem vigōrem in vultū vimque in oculis intuerī. Numquam ingenium idem ad rēs dīversissimās, pārendum atque imperandum, habilis fuit. Itaque haud facile discernerēs utrum imperātōrī an exercitū cārīor esset: neque Has-</p> <p>50 drubal alium quemquam praeficere malle, ubi quid fortiter ac strēnuē agendum esset, neque milītēs aliō duce plus cōfidere aut audere. Nullō labōre aut corpus fatigārī aut animus vincī poterat. Equitum peditumque idem longē primus erat. Prīnceps in proclium ībat, ulti-</p> <p>55 mus proeliō excēdēbat. Hās tantās virī virtūtēs ingentia vitia aequābant: inhūmāna crudelitās, perfidia plūs quam Pūnica, nihil vērī, nihil sāctī, nullus deum metus, nullum iūs iūrandum, nulla religiō.</p> <p>Cum hāc indole virtūtum atque vitiōrum trienniō sub</p> <p>60 Hasdrubale imperātōre meruit, nullā rē quae agenda magnō futūrō ducī esset praetermissā.</p> <p>5 Cēterum ex quō diē dux est dēclārātus, velut Italia eī prōvincia dēcrēta bellumque Rōmānum mandātum esset, Saguntīnīs īferre bellum statuit. Quibus oppug-</p> <p>65 nandīs quia haud dubiē Rōmāna arma movēbantur, in Olcadum prius finēs indūxit exercitum, ut nōn petīsse Saguntīnōs, sed finitimīs domītīs gentibus tractus ad id bellum vidērī posset. Cartalam, urbem opulentam, caput gentis eius, expugnat diripitque. Victor exercitus</p>	<p>in sē convertit = sibi conciliāvit : crēdēbant</p> <p>: intuebantur</p> <p>habilis -e = aptus discernerēs : discerni poterat</p> <p>malle : mālēbat quid : aliquid</p> <p>: cōfidēbant aut audēbant</p> <p>vitium -in ↔ virtūs perfidia Pūnica: Rōmāni Poenōs perfidiae accūsābant deum = deōrum</p> <p>trienniō = -um</p> <p>merēre = stipendiā merēre praetermittere = nōn agere, negligere velut = velut sī</p> <p>prōvincia = regiō administranda quibus oppugnandīs quia... : quia hīs oppugnandīs (= hōs oppugnandō)... petīsse = petīsisse</p> <p>tractus : necessitate adductus</p> <p>diripere -uisse -reptum (< dis- + rapere) – populārī</p>
---	---

(castra) hiberna = castra
ubi milites hieme
tenentur

prō-movēre ↔ removēre
prōmōtum est
captae sunt

oppidānī -ōrum *m* = civēs
oppidī

procul ā Tagō
Tagus -i *m*
grave praedā : onerātum
praedā

trā-icere = trānsīre

impeditus = cuius mōtus
impeditur

opulentusque praedā Carthāginem Novam in hiberna 70
est dēductus.

Vēre primō in Vaccaeōs prōmōtum bellum. Herman-
dica et Arbocala, eōrum urbēs, vī captae. Arbocala et
virtūte et multitūdine oppidānōrum diū dēfēnsa. Ab
Hermandicā profugī concitant Carpētānōs, adortīque 75
Hannibalem regressum ex Vaccaeīs haud procul Tagō
flūmine agmen grave praedā turbāvēre. Hannibal proe-
liō abstīnuīt, castrisque super rīpam positīs, cum prima
quiēs silentiumque ab hostibus fuit, amnem vadō trāiē-
cit, hostēsque invādere trānseuntēs statuit. Equitibus 80
praccēpit 'ut, cum ingressōs aquam vidērent, adorīren-
tur impedītum agmen.' In rīpā elephantōs (quadrāgintā

autem erant) dispōnit. Carpētānī, clāmōre sublātō, pas-
sim sine ūllius imperiō in amnem ruunt, mediōque
85 alveō haudquāquam parī certāmine concursum. Pars
magna flūmine absūmpta. Hannibal agmine quadrātō
amnem ingressus fugam ex ripā fēcit; vāstātisque agrīs,
intrā paucōs diēs Carpētānōs quoque in dēditionem ac-
cēpit. Et iam omnia trāns Hibērum praeter Saguntīnōs
90 Carthāginiēnsium erant.

Saguntum excissum

6 Lēgātī ā Saguntīnīs Rōmam missī auxiliū ad bellum
iam haud dubiē imminēns ōrantēs. Cōsulēs tunc Rō-
mae erant P. Cornēlius Scipiō et Ti. Semprōnius Lon-
95 gus. Quī cum, lēgātīs in senātum intrōductīs, dē rē pū-
blicā rettulissent, placuissetque 'mittī lēgātōs in His-
pāniam ad rēs sociōrum īnspicīendās, quibus sī vidērē-
tur digna causa, et Hannibalī dēnūntiārent ut ab Sagun-
tīnīs, sociīs populī Rōmānī, abstinēret' — hāc lēgātiōne
100 dēcrētā necdum missā, omnium spē celerius 'Saguntum
oppugnārī' allātum est! 'tunc relāta dē integrō rēs ad
senātum est. Aliī 'terrā marīque rem gerendam' cēnsē-
bant, aliī 'nōn temere movendam rem tantam exspec-
tandōsque ex Hispāniā lēgātōs.' Hacc sententia, quae
105 tūtissima vidēbātur, vīcit, lēgātīque missī Saguntum ad
Hannibalem.

7 Dum ea Rōmānī parant cōsultantque, iam Sagun-
tum summā vī oppugnābātur. Cīvitās ea longē opulen-

dis-pōnere = variis locis
pōnere
(flūminis); alveus = spa-
tium inter ripās
haud-quāquam = nē-
quāquam
concursum est : con-
currerunt

ex-scindere -scidisse
-scissum = dēlere
missī sunt

[annō 218 a. C.]

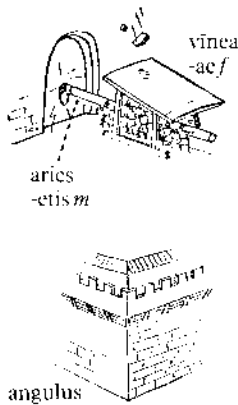
Ti./Tib. = Tiberius
(praenōmen)
intrō-dūcere = inducere
dē rē referre (ad senātum)
= rem ad senātum
referre
quibus sī vidērētur = quī,
sī iis vidērētur
dē-nūntiāre (ut) = impe-
rāre, dēdicere

nec-/neque-dum = et
nōndum, nec adhūc
allātum : nūntiātum

rem gerendam (: bellum
gerendum) esse
movendam esse

missī sunt

cōsultāre = consulere
(inter sē), dē cōsiliō
agere

angulus
-i m

per-vāstāre = funditus
vāstāre

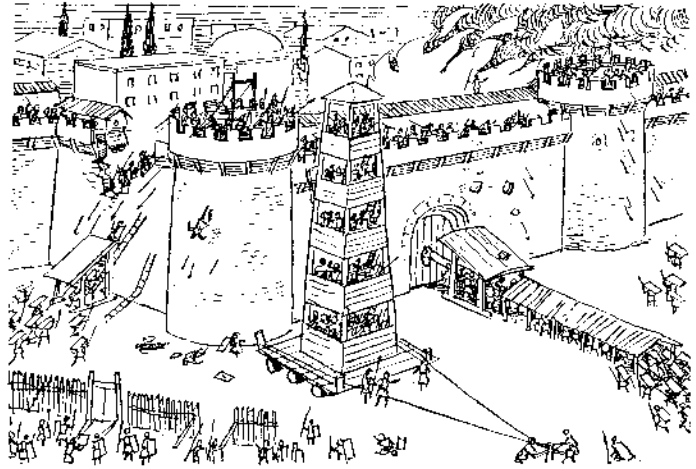
(locus) plānus = aequus
vergere (in partem) =
spectāre, verti
īnstituere = incipere

e-mūnīre = firmē mūnīre

ob-sistere = resistere
missile -is n = tēlum
sub-movēre = removēre

tumultuārius -a -um
< tumultus

in-cautus -a -um
- temerārius
trāgula -ac f = iaculum
nōn multum abest quin
fiat = paene fit
opera -um n = opera ob-
sidiōnis, mūnitiōnēs
oppugnātiō -ōnis f
< oppugnāre

tissima ultrā Iībērūm fuit, sita passūs mille fermē ā
marī. Hannibal īnfēstō exercitū ingressus finēs, per- 110
vāstātīs passim agrīs, urbem aggreditur. Angulus mūrī
erat in plāniōrem patentiōremque vallem vergēns; ad-
versus eum vīneās agere īnstituīt, per quās ariēs moeni-
bus admovērī posset. Sed et turris ingēns imminēbat, et
mūrus, ut in suspectō locō, ēmūnītus erat, et iuventūs 115
dēlēcta ubi plūrimum periculī ac timōris ostendēbātur
ibi vī māiōre obsistēbat. Ac primō missilibus submō-
vēre hostem, deinde ad ērumpendum etiam animus
erat. Quibus tumultuāriīs certāminibus haud fermē plū-
rēs Saguntīnī cadēbant quam Poenī. Ut vērō Hannibal 120
ipse, dum mūrum incautiūs subit, trāgulā graviter ictus
cecidit, tanta circā fuga ac trepidātiō fuit ut nōn multum
abesset quin opera ac vīneae dēsererentur.

Obsidiō deinde per paucōs diēs magis quam oppug- 8
nātiō fuit, dum vulnus ducis cūrārētur; per quod tem- 125

pus ab apparātū operum ac mūnitiōnum nihil cessātum.
 Itaque ācrius dē integrō coortum est bellum. Iam feriē-
 bantur arietibus mūrī quassātaeque multae partēs erant.
 Trēs deinceps turrēs quantumque inter eās mūrī erat
 130 cum fragōre ingentī prōcidērunt. Captum oppidum eā
 ruīnā crēdidērunt Poenī. Utrimque in pugnam prōcur-
 9 sum est; hinc spēs, hinc dēspērātiō animōs irritat. Cum
 diū anceps fuisset certāmen, et Saguntīnīs, quia praeter
 spem resisterent, crēvissent animī, clāmōrem repente
 135 oppidānī tollunt hostemque in ruīnās mūrī expellunt,
 postrēmō fūsum fugātumque in castra redigunt.

Interim 'ab Rōmā lēgātōs vēnisse' nūntiātum est; qui-
 bus obviam ad mare missī ab Hannibale quī dīcerent
 'nec tūtō eōs aditūrōs inter tot arma nec Hannibalī in
 140 tantō discrimine rērum operae esse lēgātiōnēs audīre.'
 Appārēbat nōn admissōs prōtinus Carthāginem itūrōs.
 Litterās igitur nūntiōsque ad prīncipēs factiōnis Barci-
 nae praemittit 'ut praeparārent suōrum animōs, nē quid
 10 pars altera grātificārī populō Rōmānō posset.' Itaque ea
 145 quoque vāna lēgātiō fuit.

Hannō ūnus adversus senātum causam foederis, nōn
 cum assēnsū audientium, ēgit: "Iuvenem flagrantem
 cupidine rēgnī viamque ūnam ad id cernentem sī suc-
 cīctus armīs legiōnibusque vīvat, ad exercitūs mīsistis.
 150 Aluistis ergō hoc incendium quō nunc ārdētis! Sagun-
 tum vestrī circumsedent exercitūs, unde arcentur foe-
 dere — mox Carthāginem circumsedēbunt Rōmānae le-

apparātus *us m*
 < apparāre
 cessāre *ab* = neglegere
 nihil (*adv* = nōn) cessā-
 tum *est*
 quassāre = valde quatere,
 pacne effringere

prō-cidere -cidisse
 < -cadere

dēspērātiō -ōnis *f*
 < dēspērāre
 irritāre = (ad iram) inci-
 tare, instigāre
 anceps = dubius
 praeter spem = contrā
 spem

red-igere (< -agere)
 = retrō agere

missi *sunt* (*hominēs*)

tūtō *adv* = sine periculō

nōn operae est (*mihī*) =
 nōn tempus est, nōlō
 appārēbat (= plānum
 erat) lēgātōs...itūrōs *esse*

pars : factiō
 grātificārī = grātum
 facere, placēre

causam alicuius agere =
 orātiōne defendere
 aliquem

suc-cingere = cingere

circum-sedere = ob-
 sidēre

vos *ipsōs*iūs gentium = ius omni-
bus gentibus servandum
sustulit : rūpītdē-poscere = dēdī ex-
posceremittendos *esse*per-ōrāre = ōrātiōnis
finem facere
-āssēt = -āvissetlēgātiōnibus mittendis =
lēgātiōnēs mittendō
militem : militēsoppugnatiō atrōciōr eōs
adorta est = atrōciūs
oppugnārī coeptī suntminor in diēs – cotidiē
minor
omnium : o. rērumexpectatiō -ōnis /
< expectāre
unicus -a -um = ūnus et
sōlus

giōnēs! Utrum hostem an vōs an fortūnam utrūsq̄ue
populī ignōrātis? Lēgātōs ab sociīs et prō sociīs venien- 155
tēs bonus imperātor vester in castra nōn admīsīt; iūs
gentium sustulit. Iī tamen pulsī ad vōs vērunt. Rēs
ex foedere repetuntur. Auctōrem culpae dēposcunt.
'Dēdēmus ergō Hannibalem?' dicit aliquis. Ego ita cēn-
seō: lēgātōs extemplō mittendōs quī Hannibalī nūntient
'ut exercitum ab Saguntō abdūcat' ipsumque Hanniba- 160
lem Rōmānis dēdant!"

Cum Hannō perōrāssēt, nēminī omnium certāre ōrā- 11
tiōne cum eō necesse fuit, adeō prope omnis senātus
Hannibalis erat. Respōnsum inde lēgātīs Rōmānis est
'bellum ortum ab Saguntīnis nōn ab Hannibale esse!' 165

Dum Rōmānī tempus terunt lēgātiōnibus mittendis,
Hannibal, quia fessum militem proeliīs operibusque ha-
bēbat, paucōrum iīs diērum quietem dedit. Interim ani-
mōs cōrum nunc irā in hostēs stimulandō, nunc spē
praemiōrum accendit. 170

Saguntīnī nōn nocte nōn diē umquam cessāverant ab
opere, ut novum mūrū ab eā parte quā patefactum
oppidum ruīnis erat reficerent. Inde oppugnatiō eōs ali-
quantō atrōciōr quam ante adorta est. Utrimque summā
vī et mūniunt et pugnant, sed minōrem in diēs urbem 175
Saguntīnī faciunt. Simul crēscit inopia omnium longā
obsidiōne, et minuitur expectatiō externae opis, cum
tam procul Rōma, ūnica spēs, circā omnia hostium es-
sent...

12	Temptāta deinde est exigua pācis spēs per Alorcum Hispānum. Trāditō palam tēlō cūstōdibus hostium, ad praetōrem Saguntīnum est dēductus. Quō cum ex-	Hispānus īm = incola Hispaniae praetor -ōris m = praefectus urbis
13	templō concursus omnis generis hominum esset factus, submōtā cēterā multitudīne senātus Alorcō datus est, cuius tālis ōrātiō fuit: "Postquam nec ab Rōmānīs vōbīs ūlla est spēs, nec vestra vōs iam aut arma aut moenia satis dēfendunt, pācem afferō ad vōs magis necessāriam quam aequam: victor Hannibal urbem vōbīs adimit,	senātum alicuī dare = alicquem in senārum admissum audire
190	locum assignātūrus in quō novum oppidum aedificētis; aurum et argentum omne, pūblicum prīvātumque, ad sē iubet dēferri; corpora vestra, coniugum ac liberōrum	magis necessāriam quam aequam = nōn aequam sed necessāriam
195	vestrōrum servat inviolāta, sī inermēs cum binīs vestimentis velitis ab Saguntō exīre. Haec victor hostis imperat. Haec, quamquam sunt gravia atque acerba,	as-signāre (< ad-) = tribuere: suam cuique partem), ūtendum trādere
195	fortūna vestra vōbīs suādet. Equidem vel haec patiēda cēnsēō potius quam trucidārī corpora vestra, rapī trahīque ante ōra vestra coniugēs ac liberōs bellī iūre sinātis!"	in-violātus -a -um = incolumis
14	Ad haec audiēda cum permixtum senātuī esset populī concilium, repente prīmōrēs, priusquam respō-	acerbus -a -um = molestus, dūrus vel = etiā patiēda : vōbīs patiēda esse
200	sum darētur, argentum aurumque omne ex pūblicō prīvātōque in forum collātum in ignem conicientēs eōdem plēriq̄ue sēmet ipsī praecipitāvērunt! Cum ex eō pavor ac trepidātiō tōtam urbem pervāsisset, alius īsuper tumultus ex arce audītur. Turris diū quassāta prōciderat	ante ōra : ante oculōs
205	perque ruīnam eius cohors Poenōrum impetū factō,	per-miscēre -uisse -mixtum = miscēre
		prīvātum -ī n : pecunia prīvata (↔ publicum)
		sē-met = sē
		per-vādere īn-super = praeterea

CAP. XLVIII

statiō -ōnis / = milites quī
locum cūstodiunt
solitus -a -um = quī solet
esse/ferī
sibi cunctandum esse

mōmentum -ī *n* (tempo-
ris) = tempus brevis-
simum

sub idem ferē tempus = eō-
dem ferē tempore

excidium -ī *n* < ex-
scindere
maerōr -ōris *m* < maerēre
maeror patrēs cēpit

summa -ae *f* ↔ pars; s.
rērum = ūniversae rēs
cōsulere = inter sē cōn-
sulere. cōsultāre

cum signum imperātōrī dedisset 'nūdātam statiōnibus
cūstodiisque solitis hostium esse urbem', nōn cūctan-
dum in tālī occāsione ratus Hannibal tōtis vīribus ag-
gressus urbem mōmentō cēpit, signō datō ut omnēs pū- 210
berēs interficerentur!

Sub idem ferē tempus et lēgātī quī redierant ab Car- 16
thāgine Rōmam rettulērunt 'omnia hostilia esse', et Sa-
guntī excidium nūntiātum est. Tantusque simul maeror
patrēs et pudor nōn lātī auxiliū et ira in Carthāginiēnsēs 215
metusque dē summā rērum cēpit — velut sī iam ad
portās hostis esset — ut trepidārent magis quam cōnsu-
lerent.

Vocābula nova:

praetōrium
 assēnsus
 vitium
 hiberna
 oppidānī
 angulus
 ariēs
 missile
 trāgula
 oppugnātiō
 apparātus
 dēspērātiō
 exspectātiō
 praetor
 statīō
 mōmentum
 excidium
 maeror
 summa
 quinquerēmis
 trānsitus
 vigiliae
 armātūra
 faucēs
 angustiae
 adhortator
 victima
 calcar
 lancea
 prōpraetor
 sarmentum
 impatientia
 aditus
 aquātor
 cuneus
 funda
 mūnimentum
 quaestor
 cōsulāris
 praetōrius
 viaticum
 aedilis
 reliquiae
 grātēs
 acervus
 dimidium
 supplēmentum
 satelles

PENSVM A

Supplenda sunt themata quae dēsunt:

tegere –isse –um	colligere –isse –um
cingere –isse –um	ex-igere –isse –um
cōnfligere –isse	cōgere –isse –um
ex-stinguere –isse –um	fundere –isse –um
stringere –isse –um	re-linquere –isse –um
pingere –isse –um	con-tingere –isse –um
ē-rigere –isse –um	incendere –isse –um
augēre –isse –um	tribuere –isse –um
dē-struere –isse –um	con-currere –isse –um
laddere –isse –um	pandere –isse –um
in-vādere –isse –um	comperire –isse –um
ē-lūdere –isse –um	ex-pellere –isse –um
sentire –isse –um	re-sistere –isse
suādēre –isse	parere –isse –um
ex-cēdere –isse	fallere –isse –um
haerēre –isse	ē-dere –isse –um
haurire –isse –um	dēlēre –isse –um
manēre –isse	com-plēre –isse –um
op-primere –isse –um	dē-cernere –isse –um
dē-tergēre –isse –um	crēscere –isse
re-ficere –isse –um	colere –isse –um
ad-icere –isse –um	cōsulere –isse –um
re-cipere –isse –um	cor-ripere –isse –um
ad-imerē –isse –um	torrēre –isse –um
gignere –isse –um	fungī –um
ac-cumbere –isse –um	patī –um
pallēscere –isse	ē-gredi –um
sonāre –isse	complectī –um
domāre –isse –um	oriri –um
in-crepāre –isse	experiri –um
cōn-sciscere –isse –um	ulcisci –um
in-quirere –isse –um	adipisci –um
sepelire –isse –um	rēri –um

PENSVM B

Hannibal puer, cum patrī — ut sē dūceret in Hispāniam, iūre iūrandō — est 'sē semper hostem fore Rōmānīs'. Patre mortuō Hannibal — [= vix adhūc] pūbēs in Hispāniam missus est, ut militiae — et in locum patris —. Omnium — [$<$ assentīre] dux dēclārātus primum aliās gentēs domuit, tum Saguntum — [= obsidēre] et oppugnāre coepit. Iam mūrī — feriēbantur, sed — [= civēs oppidī] fortiter — [= resistēbant] hostēsque — [= remōvērunt]. Per paucōs diēs obsidiō magis quam — fuit, nec vērō ab — [$<$ apparāre] mūnitiōnum cessāvērunt. Pugna renovātā, mūrī et turrēs — sunt et cum fragōre ingentī —; utrimque prōcursum est, Poenōs spēs, Saguntinōs — incitābat; oppidānis minuēbātur — [$<$ exspectāre] opis, cum tam procul Rōma, — spēs, esset. Audītis pācis condiōnibus, primōrēs in ignem — [= sē] ipsī praecipitāvērunt; inde cum pavor tōtam urbem — ac mūrī sine — cūstōdiisque — [$<$ solēre] essent, Poenī per ruīnam mūrī impetū factō urbem — temporis cēpērunt.

Post — Saguntī tantus — [$<$ maerēre] et metus dē — rērum Rōmānōs cēpit ut trepidārent magis quam -- [= cōnsulerent]. Māximīs cōpiīs —, bellum Poenīs indictum est. Vēre Hannibal exercitum ex — ēdūxit atque Alpēs — [= trānsiit]. Post — [$<$ trānsire] — [= magnī labōris] Rōmānōs — [$<$ equus] proeliō vīcit. Ad Trasumennum Hannibal, equitibus ad — [= angustiās] locātis et levī -- post montēs circumductā, Rōmānōs — [= circumdedit] antequam aciem instruere et arma — possent. Rōmae cum turba — [= quæreretur] 'quae — [= repentinā] clādēs allāta esset?' M. Pompōnius — "Pugnā magnā" inquit "victī sumus." Duae matrēs, cum praeter spem filiōs — [= salvōs] vīdissent, gaudiō — sunt [= expirāvērunt]. Fabiō Māximō dictātōrī mandātum est ut praesidia certīs locīs — et pontēs —, Fabius novīs cōsulibus suasit ut proelium —, quia sciēbat Hannibalem, ducem —, aliter vincī — [= nōn posse]. Sed ob — Varrōnis cōsulis proeliō commissō, Rōmānī — [= temere] in medium

commēatus
cōnsultum
pālus
reditus
obtrectātiō
dēfōrmitās
possessiō
perfuga
trirēmīs
pēnsiō
obses
indūtia
memorabilis
habilis
impeditus
tumuluariū
incautus
ūnicus
solitus
labōriōsus
equestris
perangustus
imprōvisus
cōnfertus
vagus
repēns
sospes
callidus
recens
fūnestus
libēns
tolerābilis
lūgubris
omittere
blandiri
traicere
adigere
differre
nūi
adsuēscere
exsuscitare
diripere
prōmovēre
disponere
excindere
intrōducere
dēnūntiare
cōnsultare
pervāstare
vergere
ēmūnīre
obsistere
submovēre

quassāre
 prōcidere
 irrūāre
 grātificārī
 succingere
 circumsedēre
 dēposcere
 perōrare
 assignāre
 permiscēre
 pervādere
 sortīri
 comparāre
 obligāre
 parturīre
 succlāmāre
 circumvenīre
 patēscere
 assurgere
 circumfundere
 expēdire
 prosternere
 nōscitāre
 dēpopulārī
 subdere
 āvellere
 inquīrere
 exanimāre
 rescindere
 nequīre
 criminārī
 alligāre
 insidēre
 contrādicere
 communīre
 affluere
 aquārī
 ēvehere
 interpōnere
 dētrahere
 prōminere
 irruere
 praetervehere
 opplēre
 obruere
 perfungī
 epulārī
 praecedere
 pensāre
 excludere
 pālārī
 absterrēre
 mētīri

irruentēs inclūsī et victī sunt. Alter cōsul, quī primō proeliō — ictus erat, postrēmō tēlis — est. — [*< reliquus*] exercitūs Canusium perfūgērunt.

Māgō in senātū Carthāginiēnsi dīxit ‘prō victōriīs dīs — [= grātias] agendās esse et — [*< supplēre*], pecūniam, — Hannibalī mittendum’; sed Hannō cī — et Hannibalem — est [= incūsāvit].

Hannibal revocātus dīxit ‘sē — atque invidiā senātūs Carthāginiēnsis victum esse’ et sic Hannōnem — [= reprehendit]: “Nec hāc — [= foeditate] — [*< redire*] mei tam P. Scīpiō — [= ovābit] quam Hannō...”

Carthāginiēnsibus dēvictīs — in trēs mēnsēs datae sunt. Pāx facta est hīs lēgibus: ut — fugitīvōsque et captīvōs redderent; nāvēs longās praeter decem — trāderent; x mīlia talentum argenti et c. — darent.

Quod senātus dēcrēvit senātūs — dīcitur. — est quī cōsul fuit, quī praetor fuit —. — est magistrātus quī viās, aedēs, lūdōs cūrat. Novī cōsulēs dē prōvinciīs — [*< sors*]. Eques proprāns equō —. Difficile est longitūdinem flūminis —.

Synōnyma: hostia et —; virga et —; mūnitiō et —; stīpes et —; memorandus et —; dēnsus et —; errāns et —; lūgubris et —; tolerandus et —; operam dare et —; indūcere et —; ēminēre et —; dēfungī et —; cōnāre et —; dētterrēre et —; explorāre et —; nēquāquam et —; sine periculō et —; nec adhūc et —; scīlicet et —; num quis et —; aliō locō et —.

Contrāria: virtūs et —; somnus et —; invītus et —; removēre et —; sequī et —.

PENSVM C

Quid Hannibal puer iūrāvit?

Cūr Rōmānī Poenīs bellum indīxērunt?

Quōs montēs Hannibal trāscendit ut in Italiam pervenīret?

Quid factum est ad lacum Trasumennum?

Quōmodo Rōmānī nūntium clādis accēperunt?

Quōmodo Q. Fabius Māximus Hannibalī resistēbat?

Ubi Paulus et Varrō cum Hannibale cōnflīxērunt?

Cūr peditēs Rōmānī, quī Gallōs Hispānōsque impulerant,

Āfrīs resistere nōn potuērunt?

Uter cōsul eō proeliō occīsus est?

Quot equitēs cōsulem fugientem secūtī sunt?

Num Hannibal inde exercitum dūxit Rōmam?

Quis nūntium victōriæ Carthāginem tulit?

Quid Māgō ā senātū Carthāginiēnsī petīvit?

Num omnis senātus Māgōnī assentiēbat?

Quis primum Hannibalem vīcit in Italiā?

Cūr Masinissa Sophonisbae uxōrī venēnum mīsīt?

Quandō Hannibal ex Italiā revocātus est?

Ā quō Hannibal victus est in Āfricā?

Quid Hannibal in senātū Carthāginiēnsī fassus est?

Quibus condiçionibus pāx composita est?

Quō cognōmine nōbilitātus est Scīpiō?

explēre
exuere
luxuriārī
ēnervāre
dēscribere
profitērī
speculārī
trāscendere
trānsvehere
adamāre
castigāre
frendere
exsultāre
disserere
vixdum
hauquāquam
neccum
tūtō
sēmet
inexplōrātō
macte
videlicet
ecquis
alibī